

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иво Кирилов Панов

за дисертационния труд *Митологични образи в „Шах-наме“ на Абулгасем Фердоуси*, представен от ас. Сирма Веселинова Костадинова за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, научна специалност 2.1 Филология: Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия (Персийско литературознание)

Сирма Костадинова отговаря на всички изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ - положила е с отлична оценка необходимите изпити от индивидуалния учебен план, има пет публикации по темата на дисертацията, представила е завършен дисертационен труд и е отчислена с право на защита (Заповед РД 20-159/26.01.2017).

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, библиография и три приложения с общ обем от 193 стр. В него се проследява присъствието на митологични образи в епоса „Шах-наме“ („Книга за царете“) на персийския класик Абулгасем Фердоуси (ок.940 – 1020/30), и се очертават типове преход, характерни за персонажите при преминаването им от митологията към епическото повествование.

Глава I представлява добре подредено изложение на теоретичните подходи към същността и значението на митовете. В нея се предлагат и сведения за изворите на митове и за изворите на „Шах-наме“. Съдържа информация за някои особености на структурата на поемата с оглед на предмета на дисертационния труд. Наред с възгледите на отдавна наложили се авторитети като Мирча Елиаде, Елеазар Мелетински, Джон Хинелс и Богдан Богданов, главата представя научните теории за митовете на иранските изследователи Жале Амузегар, Мехрдад Бахар, Абулгасем Есмаилпур и други. Докторантката акцентира на постиженията на втората група учени, като мотивира избора си с недостатъчната публичност не само в България, а и в Европа на техните трудове, които „отразяват актуални в иранската наука подходи към проблема“ (стр. 2).

В глава първа Сирма Костадинова посочва изворите на иранските митове и в конкретика на „Шах-наме“. Тя фокусира вниманието си върху особеностите на структурата на поемата, с цел да аргументира интереса си към условно обусловения митологически раздел на „Шах-наме“ - обект на нейното изследване. Сирма Костадинова посочва актуални в иранското литературознание научни трудове от последните години, които са представителни според докторантката, а и не само според нея, за научните търсения в полето на митологичното съдържание на епоса на Фердоуси.

Глава II съдържа описание и съпоставителен анализ на картината на Сътворението и на образите на необикновените същества в „Шах-наме“ (Ахриман, демоните и Соруш) и техните прототипи в митологичните представи. Текстът в тази глава изобилства от препратки към извори за митове – както ирански, така и индийски, което без съмнение е приносно не само за българската иранистика.

Глава III обръща специално внимание на фигурите на световните владетели в „Шах-наме“, като запознава читателя с етимологията на имената и епитетите, с характерни черти на персонажите, проследява схващания за митологичния и легендарния произход на образите. В анализа към главата докторантката извежда спецификите на прехода на образите от митологичните пластове към епическия текст на базата на зададените в глава първа характеристики на процеса на преход – *преобразуване, разпад, пренос, смесване, съкращаване, преобръщане, обогатяване чужди и с фолклорни елементи*. В същата глава Сирма Костадинова разглежда и механизмите за „усвояване“ на митологичните образи в епическия текст и изграждането на нови пространствено-времеви измерения, на нов облик и функции на познатите от мита фигури на герои и владетели.

Като цяло текстът на дисертационния труд отговаря на поставените цели, а логически аргументираното заключение изгражда обобщена картина на изпълнените научни задачи.

В разработването на дисертационния труд Сирма Костадинова убедително демонстрира умения за работа с източници на различни езици.

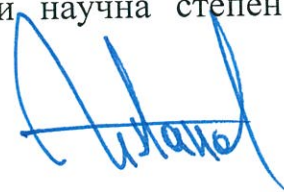
Текстът на работата е добре систематизиран, отделните ѝ части са точно балансирани, а бележките под линия са пълноценни и информативни.

Безспорен принос е преводът на избрани откъси от „Шах-наме“ от персийски оригинал, което демонстрира добрата филологическа подготовка на докторантката. Впечатление прави умението ѝ да извлича информация от разнообразни извори на митове, да я анализира и осмисля в рамките на зададената тема на дисертацията. Езикът, на който е написана дисертацията е ясен и достъпен, и не е самоцелно обременен с научна терминология.

Ще отбележа, и че Сирма Костадинова коректно е представила както написаното преди нея по въпроса, така и приносите на нейната собствена работа.

Ще завърша с още един важен, според мен, момент. А именно, че за Абулгасем Фердоуси и за неговия епос „Шах-наме“ е писано изключително много. Както в западноевропейската литература, така и в източната. Има отдавна обособен раздел в световната иранистика, наречен „Фердоусизнание“. Стотици са преводите на епическото платно „Шах-наме“, в пъти повече са изследванията, посветени на него. Въпреки това Сирма Костадинова успява да намери онази, почти неразработена до този момент ниша, каквато представлява темата за прехода на теми и образи от митологията към епоса. И зримо да очертае приноса на българската иранистика към „Фердоусизнанието“.

С оглед на гореизложеното препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Сирма Костадинова образователната и научна степен „доктор“.



Доц. д-р Иво Панов

София,

09.05.2018